

ธัมมโม ปฐกัม

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโด

เทศน์บนศาลา วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ณ วัดป่าสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ ธัมมโม ปฐกัม ดวงแห่งธรรม ธรรมแสงสว่าง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เนะ แต่ก่อนจะตรัสรู้โลกนี้ก็มืด เหมือนมืดกับสว่าง มืด...เวลา คำว่ามีมืดมีคณินทลย เวลากลางวันสว่าง โลกนี้เป็นอย่างนี้มาตลอด แล้วถ้ามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้เหมือนกับโลกนี้สว่างใส สว่างอยู่ ๕,๐๐๐ ปี นี่สว่างมา ๒,๕๔๔ ปีแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมามันถึงกับดวงธัมมโม ปฐกัม ในหัวใจดวงนั้น เป็นธรรมขึ้นมาก่อน เป็นธรรมขึ้นมาก่อนแล้วสอนไป สอน...วางธรรมไว้สอนไว้

พวกเราหาช่องทางออก..หาช่องทางออก ทำอยู่ทำอย่างไรก็ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วเป็นเอหิภิกขุบวชไป วันนีวันมาฆบูชา บวชด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้เหมือนกับเป็นพ่อ บวชให้ด้วย แล้วยังชี้นำทางให้กับพระอีก ๑,๒๕๐ องค์ ที่ว่าวันนีวันมาฆบูชา ไม่ได้ันคณินทลย มาเคารพพระพุทธเจ้า มาฟังธรรม มาฟังมาเคารพพระพุทธเจ้า เป็นวันมาฆบูชา บวชโดยธรรม ธรรมนะธรรมจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน

ถ้าไม่มีธรรมดวงนี้เนะ ธัมมโม ปฐกัม ถ้าไม่สว่างใสในดวงใจดวงนี้ก่อนแล้วจะเอาอะไร เป็นเครื่องคณินทลย โลกนี้สว่าง เดียวนี้ก็ยังสว่างอยู่ สว่างอยู่ ๕,๐๐๐ เป็นเรื่องของกลางวันล้วนๆ ไม่ใช่เรื่องของกลางคืน ถ้าเป็นเรื่องของกลางคืน จนที่ว่าศาสนานี้เสื่อมไปไม่มีศาสนา ภัทรกัปไม่มีศาสนาเลย นี่โลกมืด โลกมืดอยู่ช่วงหนึ่งแล้วโลกก็สว่างอยู่ช่วงหนึ่ง มีอย่างนี้มาตลอด เพราะภัทรกัปนี้มีพระพุทธเจ้า ๕ องค์ องค์นี้เป็นองค์ที่ ๔ พระพุทธเจ้ายังมีต่อไป ต่อไปก็ยังมืดมีสว่างต่อไปอย่างนั้นตลอดไป

ถ้ายังมีความสว่างอยู่ มีทางที่จะให้เราได้คณินทลยต่อไปอยู่ เป็นเครื่องยืนยันว่าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์เป็นดวงใจที่สว่างใส เป็นดวงใจ เป็นประทีปของดวงใจดวงนั้น ดวงใจดวงนั้นเป็นผู้ที่รู้ธรรมเห็นธรรม แสงของความสว่างของปัญญา แสงสว่างของญาณ ไม่มีสิ่งใดสามารถ

ปกปิดได้ แต่แสงสว่างของดวงอาทิตย์ แสงสว่างของความสว่าง ถ้ามีเงื้อมผาอยู่มันก็เข้าไม่ถึง มี เหลือบมีเงื้อมผาอยู่ ความสว่างนั้นจะเข้าไปไม่ได้เพราะสิ่งนั้นบังอยู่

แต่ไม่มีเหลือบไม่มีเงื้อมอยู่ในหัวใจของผู้ที่มีความสว่างไสวจากดวงธรรมดวงนั้น นี่ ธัมมโม ปทีโป สว่างไสวแต่ละดวงใจ ๑,๒๕๐ ดวง ดวงใจที่เป็นธรรมทั้งหมดสว่างไสวจากใจดวงนั้นนะ มีความสุขมาก เพราะว่ามันไม่มีสิ่งใดเข้าไปหลบซ่อนอยู่ในนั้นได้ ที่ไหนสว่างที่นั่นต้องเป็นที่สะอาด เพราะความสว่างนั้นมันจะเข้าไปเห็นความสกปรกของหัวใจทั้งหมด แล้วความสว่างนั้นมันรู้เท่าทันทั้งหมด ใจดวงนั้นถึงมีความสุขมากใจ สุขที่มีความสุข สุขสิ่งใดที่เหนือความสงบไม่มี จิตนั้นสงบ สงบมีความสุขมาก มีความสุขในหัวใจนั้น

ขนาดว่ามีความสุขขนาดนั้น เวลามาสโมสรสันนิบาตกันพระพุทธเจ้ายังเทศน์ โอวาทปาติโมกข์ใจ ให้ละความชั่ว ความชั่วนั้นให้ละ ให้สร้างคุณงามความดี ทำใจนั้นให้ผ่องแผ้ว ถึงที่สุดแล้ว ทำสิ้นสุดแห่งทุกข์ ทำไมต้องเทศน์กับพระอรหันต์ตั้ง ๑,๒๕๐ องค์ละ ท่านเป็นพระอรหันต์แล้วทำไมต้องเทศน์ละ ทำไมสอนพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์อีกหรือ? ไม่ได้สอน ผู้ที่มีความสว่างในหัวใจแล้วไม่ต้องสอน เพราะถึงที่สุดแล้วไม่มีเหตุใดต้องไปสอน เป็นผู้ที่ไม่ได้สอน แต่วิหารธรรมใจ วิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่อาศัย ความรื่นเริงในธรรม

เวลาครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติพูดถึงร่องรอยของการประพฤติปฏิบัติ มันจะมีความอาภาย มีความรื่นเริงในหัวใจนั้น เวลาที่ว่าเป็นวิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่ของใจดวงนั้น มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อยากฟังธรรม อยากจะฟังสิ่งที่ทำให้ใจนี้รื่นเริงอาภายใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานมาเข้าสมบัติ ตอนเข้าสมบัติ ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่จะปรินิพพานมาเข้าสมบัติ เข้าสมบัติเพื่ออะไร?

พลังงานของใจมันเกิดขึ้นอย่างนั้น ความสว่างกระจ่างแจ้งจากใจมีความสุขเหลือล้นไปเลย เป็นเป้าหมายของผู้ที่จะก้าวเดินตาม แล้วนั่นนะเป็นดวงประทีป ๑,๒๕๐ ดวง ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย เป็นที่พึ่งเป็นเป้าหมายของเรา เราก็ต้องย้อนกลับมาถึงเรานั้นแหละ วันนี้วันมาฆบูชา เราปฏิบัติบูชาจะปฏิบัติอยู่นี่ สิ่งนี้นั่งอยู่นี่เป็นเหมือนกับ ๑,๒๕๐ องค์นั้นไหม ๑,๒๕๐ องค์นั้นก็มิเลือนเนื้อมิหัวใจ แล้วก็ทำสิ้นสุดแห่งทุกข์ในหัวใจนั้นแล้ว เป็นผู้ที่มีความสุขมาก

แต่สิ่งที่นั่งอยู่นี่เพื่อจะแสวงหาความสุขนั้นเป็นความสุขไหม? มันเป็นเพราะเป็นหัวตอใจตอแล้วไม่ใช่ตอธรรมคาคู้ด้วยนะ เราเป็นเหมือนตอคนละหนึ่งตอ แล้วตอนี้เป็นตอไม้ขึ้นไม้ดับใจ

ไม่ดับหมายถึงไม่ยังไม่แห้ง ความที่ไม่มันไม่แห้ง มันถึงว่าทำอะไรก็ไม่เป็นประโยชน์ นี่ก็เหมือนกัน เริ่มต้นของการประพฤติปฏิบัติ เราพยายามจะทำความจริงความจริงเพื่อจะให้เราได้ผลขึ้นมา..ได้ผลขึ้นมา มันไม่ได้ผลเพราะอะไร? เพราะไม่มันเปียก ไม่มันดับใจ ไม่มันทำให้เกิดไฟไม่ได้

การประพฤติปฏิบัติมันถึงได้ลำบากยากเย็น การประพฤติปฏิบัตินี้เริ่มต้นเป็นอย่างนั้นเลย เพราะเวลาเราเกิดมากิเลสพาเกิด ความดีความชั่วอยู่ในหัวใจ อยู่ในได้จิตสำนึก มันมีวาสนาบาปมีอยู่ แต่สิ่งที่ว่าโดนปกคลุมนั้น ถูกกิเลสปกคลุมไว้ทั้งหมดเลย เพราะเราเกิดมาแล้ว เต็มๆ ไร้เดียงสา ความคิดนี้สะอาดบริสุทธิ์ เราก็สอนกันเพื่อจะให้พ้นคนพ้นโลกพ้นกับเขา การแข่งขันการคิดมันเป็นช่องทางให้กิเลสได้ออก มันฝึกกิเลสมาตั้งแต่เด็กใจ ฝึกความเก่งแย่งกัน ฝึกให้หัวใจนี้ได้เอารัดเอาเปรียบกัน นั่นเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมดเลย

มันถึงให้กิเลสนี้ฟูขึ้นมาก่อน กิเลสนี้เป็นเจ้าครองหัวใจนั้นขึ้นมาก่อน นี่ มันดับมันดับตรงนี้ใจ ที่เป็นหัวต่อหัวต่อตรงนี้ใจ มันเป็นหัวต่อแล้วมันยังจุดไฟไม่ติด มันเผาผลาญ มันทำลายอะไรไม่ได้เลย นั่นนะมันถึงว่าเป็นการทำยาก ถ้าเป็นการทำยาก เราก็ต้องยอมรับว่ามันเป็นการทำยากยากเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันเป็นแก่นของวัฏฏะ คนเราตายเกิดตายเกิดมา มันแก้ภพชาติเดียวนี้หรือ?

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะตรัสรู้ได้ต้อง ๔ อสงไขย แสนมหากัป ถึงเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การสะสมมามันเป็นการยืนยัน แล้วเวลาบุพเพนิวาสานุสติญาณย้อนอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด ใจดวงนี้ไม่มีที่สิ้นสุด เห็นไหม ถ้าย้อนกลับไป ใครเห็นสภาพแบบนั้นแล้ว มันจะสลดสังเวชใจ เราคิดว่าเรามีความสุข มีความคิดกลับไป มันคิดแล้วมันเห็นแก้ตัว ความเห็นแก้ตัวคือความนอนเนื่องใจ ผัดวันประกันพรุ่งไปเพราะภัยยังไม่ถึงตัว

คนเราถ้าภัยยังไม่ถึงตัว เจ้าหนี้ยังไม่มาทวงหนี้ พญามัจจุราชยังไม่มาพรากดึงชีวิตออกไปก็จะนอนใจใจ ถ้านอนใจจะมีเวลาหายใจต่อไป แต่ถ้าถึงเวลาที่ต้องสิ้นสุดชีวิตต้องดับเดี๋ยวนี้ แล้วคิดว่าอยากจะทำคุณงามความดี แต่ตอนนั้นมันก็สายไปแล้ว แล้วเมื่อตายไปมันก็ตายไปตามอำนาจวาสนาของใจดวงนั้น ก็ต้องไปหาสภาวะใหม่ ต้องอยู่ต่อไป เพราะมันเป็นธรรมชาติ มันเป็นตัวจะความจริงอย่างนี้ สรรพสิ่งทุกอย่างมันต้องเป็นไปโดยธรรมชาติของมัน แต่ธรรมชาติสิ่งนี้คือธรรมชาติเวียนว่ายตายเกิด

แต่ธัมมโม ปทีโปนี้ ธรรมเหนือธรรมชาตินะ ธรรมที่สามารถชำระธรรมชาตินี้หลุดออกไปจากใจได้ ธรรมชาติคือสิ่งที่ว่ามันเกิดดับในหัวใจ เกิดดับแล้วมันแปรสภาพไปโดยธรรมชาติของมัน สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายก็แปรสภาพเหมือนกัน แต่การแปรสภาพมันต้องสะสมขึ้นมาเพื่อจะให้มีการก้าวเดินไป คีล สมาธิ ปัญญา เวลาประพุดติปฏิบัติบูชา ที่ว่าคีล สมาธิ ปัญญา เรามีคีลแล้ว คีลเป็นเครื่องกันไว้ เครื่องพยายามหน่วงเหนี่ยวใจไว้ให้อยู่ในอำนาจของเรา

นี่คีล คีลเพราะมันคีลอย่างหยาบ คีลอย่างหยาบคือว่า การทำล่วงคีล การทำปาณาติปาตา ล่วงออกไป แต่ไม่ได้คิดเรื่องใจ ใจคิดจะฆ่าเขายังไม่ได้ฆ่า คีลเขาไม่ขาด แต่อริคีนะ อริคีล สัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีวิตโดยชอบ นี่ อาชีวะของโลกเขา โลกเขาทำสัมมาอาชีวะกัน อันนั้นทำถูกต้องของเขา นั้นมรรคหยาบๆ มรรคที่เขาใช้กันทางโลกนั้น มันเพียงแต่ตีความหมายให้เข้ากับหลักศาสนา พระพุทธเจ้าก็บอกว่าเป็นคฤหัสถ์ใช้ไหม พุคถึงทาน พุคถึงศีล พุคถึงนรกสวรรค์ นั้นก็ให้ใช้ได้

แต่เวลาสูงขึ้นมา สัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีวิตชอบ การเลี้ยงชีวิตชอบคือการเลี้ยงใจชอบ ถ้ามันคิด มันคิดออกไปโดยแง่ผิด แง่อกุศลทำให้ใจดวงนั้นฟุ้งซ่านขึ้นมาแล้ว อริคีลคือคีล คือความปกติของใจ แต่ถ้าคีลของเราคีลอยู่ข้างนอกนะ ความปกติของใจ เราต้องทำให้ใจนั้นปกติขึ้นมา คีลถึงเกิดสมาธิ ถ้ามีคีลบริสุทธิ์เวลาทำสมาธิจะทำได้ง่าย สมาธิทำเพื่อหวังอะไร? หวังให้ต่อที่มันดิบนี้เป็นต่อแห่งใจ ต่อที่มันเปื่อยขึ้นนี้ให้มันแห้งเข้าไป ทำใจเข้ามาให้มันแห้ง

นี่ สัมมาสมาธิทำใจเข้ามาให้สงบขึ้นมา มีพื้นฐานของคีลขึ้นมา ตอนนี้อันนั้นยังชุ่มชื้นไป ด้วยความเปียกมันจะจุดไฟไม่ได้ มันจะเผาทำลายไม่ได้ ถ้าเผาไป ปัญญาเราคิดว่าเราจะทำความสงบเข้ามามันก็ใช้ได้ เป็นความสงบมันก็เป็นตบะที่ทำให้แห้งเข้ามาได้เหมือนกัน ด้วยทำความสงบด้วยพยายามเหนี่ยวรั้งความคิดออกไป กำหนดพุทโธๆ ก็ได้ ทำใจให้สงบเข้ามา ต้องทำใจให้สงบเข้ามา ปฏิบัติบูชาต้องการสิ่งนี้ก่อน สิ่งที่ว่าทำตอนนี้ให้แห้งให้ได้ก่อน เรานั่งอยู่นี่ใจมันฟุ้งซ่านออกไป มันคิดหน่วงไปทั้งหมดเลย มันคิดข้องออกไปทั้งหมด

เห็นไหม ถึงจำเป็นต้องเข้ามาขวางไว้ก่อน คึงใจเราเข้ามา..คึงใจเข้ามา คึงใจเราเข้ามาให้เป็นอยู่ในส่วนเป็นเอกเทศของมัน **เอกัคคตารมณ...**ใจนี้เป็นหนึ่งเดียว ใจนี้มันมีอารมณ์เป็นเพื่อนสอง อารมณ์ความคิดของใจขึ้นมามันฟุ้งซ่านเพราะมันมีเพื่อนพาเที่ยว มันมีสิ่งที่ว่าหน่วงเหนี่ยวไป ความคิดนี้คืออารมณ์ มันเกิดดับเห็นไหม เกิดดับ..เกิดดับ เวลามันเกิดขึ้นมามันมาจากไหน?

เวลามันดับไปมันหายไปไหน? นี่ เพื่อนสองที่มันเป็นเพื่อนกันเห็นไหม ถึงไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ ไม่เป็นอารมณ์หนึ่งเดียว อารมณ์อันนี้เป็นสอง...เป็นสาม...เป็นสี่ บวกไปเรื่อยๆ บวกไปตาม ความคิดของเขา

เวลาคิดย้อนกลับมาก็เป็นอย่างนั้น พุทโธก็ได้ ใช้ปัญญาก็ได้ ย้อนกลับเข้ามาให้มันนี้เป็น ไม่นั่งให้ได้ พอมันนี้แห้งได้มันถึงเกิดปัญญาอีกตัวหนึ่ง ปัญญาอีกตัวหนึ่งนั้นเป็นปัญญาที่... ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เป็นมรรคเหมือนกัน มรรคที่จะเข้ามาชำระของเรา เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามี ปัญญาที่ว่ามีสมาธิเข้ามามากัน สมาธิยกขึ้นมา ศีล...มีศีลถึงมีสมาธิ มีสมาธิถึงมีปัญญา ปัญญาอันนี้ที่เราแสวงหา เราพยายามแสวงหาปัญญาอันนี้ ปัญญาที่เราใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เป็นปัญญาอะไร? ปัญญาของโลกเขา โลกเขาปัญญาจะฉลาดเฉลียวขนาดไหน จะมีไหวพริบดีขนาดไหน มันเป็น กิเลสพาไฉนนะ มันตกอยู่ใต้อำนาจกิเลส ตกอยู่ใต้อำนาจของความพอใจ ตกอยู่ในใต้อำนาจสันดาน ของใจใจ สันดานของใจใจที่มันครองเจ้าหัวใจอยู่นี้ มันอยู่หลังความคิดนี้ ความคิดจะคิดขนาดไหน ไอ้กิเลสนี้มันครอบงำออกมาตลอดเลย มันถึงว่าเป็นโลกียะ เห็นไหม คำว่าโลกียะ โลกียะเพราะ มันเป็นความคิดโดยเนื้อหาของเราโดยเฉพาะ

แต่ถ้ามีสมาธิเข้ามามากัน ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาอันนี้มันสัมปยุตด้วยสมาธินะ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญามันถึงเป็นมรรคขึ้นมา มันจะเป็นมรรคขึ้นมาเพราะมันมีสัมปยุต เพราะมันมีตัวสมาธิ ขึ้นมาเข้ามา มันถึงว่าศีล สมาธิ ปัญญา รวมกันเป็นปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาอันนี้ ต่างหากล่ะที่เราแสวงหา เราแสวงหาเพื่อจะจุดต่อเราให้ได้ไง เหลือบเง้อมผาที่มันบังกิเลสไว้ใน หัวใจเรานี้ เห็นไหม แสงสว่างที่มันจะเข้าไปในนั้นไม่ได้เพราะเล่ห์เหลี่ยมของกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้ หลบอยู่ หาอาศัยถ้า อาศัยภูเขาในหัวใจของเรา สะสมพอกพูนอยู่ในหัวใจของเรา อาศัยฐานของใจ ของเรานี้เป็นที่อยู่อาศัย

ถ้ายังมีเชื้อไขอยู่ในหัวใจของเรา แล้วมันต้องส่งเชื้อออกมา เราจะทำ ความสงบสว่างขนาด ไหนก็แล้วแต่ มันจะสว่างสงบขนาดไหนเข้ามา มันสงบโดยเปลือก โดยส่วนรวม โดยเนื้อหาเนื้อ ข้างนอก แต่เนื้อในของมันยังมีกิเลสข่มอยู่โดยตลอด เห็นไหม จิตที่มันมี อวิชชาอุปาทาน สงุขาร เป็นเจ้าวัฏจักรอยู่ภายในหัวใจแล้วนี้ มันยังมีเสนอำมาตย์ลึกลงที่ออกมาทำงานแทนมหาศาล เลย

แต่เวลาที่มีความสว่าง มีความสงบเข้ามา เขาก็หลบตัวลง เขาหลบตัวลงเพราะอะไร? เพราะอำนาจของธรรม อำนาจของคำบริกรรมของเรา อำนาจของปัญญาของเรา ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างหยาบๆ ตื้อใจเข้ามาให้สงบเข้ามา ความสงบเข้ามานี้ถึงว่ามันยาก มันยาก ตรงนี้ทำยาก แต่ทำยากทำงานมันก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่จะปฏิบัติบูชา บุษของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต”

บุษของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุษพระอรหันต์ที่เป็นดวงประทีปของเรา ที่เราตั้งเป้าหมายไว้ แต่ผลที่ประพตปฏิบัติเป็นสิ่งที่เราบูชาแล้วเราวางไป ผลไปอยู่ที่นั่นหรือ? ผลมันกลับมาอยู่ที่เรา ผลมันกลับมาอยู่ที่ในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเราตั้งใจ ตั้งใจเอาอันนั้นเป็นเป้าหมาย ตั้งใจเอาอันนั้นเป็นที่เสริมกำลังใจของเรา กำลังใจของเรา ดวงประทีปนี้ต้องให้เข้ามาในหัวใจของเรา ในหัวใจของเราที่มันมืดบอดมันมืดทึบอยู่ขณะนี้ ความสว่างในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความสว่างของพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์นั้น ท่านทำของท่านมา มันก็ลำบากมาอย่างนี้เหมือนกัน เราก็ต้องทำของเรา เรามีคัมภีร์ตลอด มีคัมภีร์เพราะกิเลสปิด ไม่ใช่มีคัมภีร์ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีธรรมแสดงไว้

ธรรมนี้เป็นกลาง เป็นสมบัติที่ว่าเป็นเหมือนแสงอาทิตย์ที่ส่องไปในโลกนี้ ใครสามารถใช้ประโยชน์จากแสงอาทิตย์นั้นเป็นวิชาชีพก็ได้ ใครจะใช้แสงแดดนั้นเป็นสิ่งที่ประโยชน์กับตัวเองก็ได้ บางคนรังเกียจแสงแดด อย่างเช่น เขาไปอยู่กลางแจ้งเขาตากแดด เขาก็ได้ ในเมื่อใจเหมือนกัน ใจเปิดรับ ใจเราปรารถนาสิ่งนั้นไหม ธรรมที่มีอยู่นั้นมีอยู่ มันมืดเพราะใจเรามืดต่างหาก แต่มันมีเครื่องมือดำเนิน เราถึงต้องพยายามทำของเราเพื่อรับแสงแดดนั้นเข้ามา รับแสงแดดเข้ามา

เพราะต้องเชื่อก่อนไง ศรัทธาความเชื่อ เป็นความจงใจของเรา ความเชื่อมั่น ถ้าเราไม่มีความเชื่อมั่นมันเหลวไหลละ คนเรามีความเชื่อมั่นมีศรัทธาแล้วจะก้าวเดินไปได้ ถ้าไม่มีความเชื่อมั่นไม่มีความศรัทธาของเรา มันยืนก็ล้มแผละ..ยืนก็ล้มแผละ ยืนขึ้นมาตั้งใจทำแล้วมันไม่สมประโยชน์ มันไม่สมประโยชน์ของเรา เราตั้งใจจะเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา ใจของเรา เราว่าสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นของเรา แต่เวลาใจที่เป็นนามธรรมเป็นของเรา ทำไมมันมีอำนาจเหนือเราล่ะ?

เราหลงกิเลสไป เวลามันคิดไปมันปรุงไป เราพอใจไปกับมัน เพราะว่าคิดว่าเป็นเรา คิดว่าเป็นเรามันก็บังไว้ชั้นหนึ่งแล้ว เหลี่ยมของกิเลสมันบังเราไปตลอดเลย แล้วเราก็ไม่รู้เหลี่ยมของมัน แล้วเราก็ไปตามมัน..ไปตามมัน แต่เราว่าเราจะชำระกิเลส ปากพูดว่า “จะชำระกิเลส” แล้วก็ตั้งใจว่าจะชำระกิเลส..ชำระกิเลส กิเลสนี้เป็นนามธรรมเหมือนกันจะเห็นตัวมันได้อย่างไร กิเลสเนะ กิเลสเนะมันก็คือเรา เราก็คือกิเลส เพราะกิเลสกับเรามันเป็นอันเดียวกันอยู่ตลอดเวลา

ปัจจุบันนี้เป็นอันเดียวกับเราตลอดเวลา แต่มันอาศัยใจอยู่มันถึงชำระได้ กิเลสนี้สามารถชำระออกไปได้ กรรม...สิ่งที่เกิดขึ้นว่ากรรม...กรรมแก้ไขไม่ได้ กรรมคือการกระทำ กระทำความคิดเข้าไปเรื่อยๆ ทำคุณงามความดีเข้าไป คุณงามความดีสะสมเข้าไป สะสมเข้าไปจนมันละเอียดเข้าไปจนเห็น จนซึ่งใจ จนเปลี่ยนแปลงความคิด จนเปลี่ยนแปลงจิตนิสัยของคนมันยังทำได้เลย คนเรายังเปลี่ยนแปลงได้ แม้แต่สัตว์อยู่ในป่า เขายังเอามาฝึกได้

ใจของเราเหมือนสัตว์ป่า ยิ่งกว่าสัตว์ป่าอีกเพราะว่ามันอยู่ในหัวใจของเรา มันเป็นเรื่องที่เร้นลับ จะคิดพิสดารขนาดไหนก็ได้ จะคิดเอาเปรียบคนเขาขนาดไหนก็ได้ คิดอยู่ในหัวใจจะทำหรือไม่ทำนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ความคิดนี้มันยิ่งกว่าสัตว์ป่า เห็นไหม มันถึงต้องทรมานใจ การทรมานเรา ทรมานเราเพื่ออะไร? เพื่อเราเองใจ เพื่อเราเองที่ว่าเรานี้เป็นกิเลส แล้วเพื่อเราเพื่ออะไรล่ะ? ก็เพื่อเราเพื่อให้กิเลสเนะมันหลุดออกไป

จิตนี้มันมีอยู่มันต้องไปเกิดไปตายอยู่แล้ว ถ้าเราคิดว่าไม่ใช่เราจะทุกข์ตลอดไป ผลมันจะมีให้กลับมา กลับมาจากการประพฤติดุปฏิบัติเรานี้ ถ้ามีกำลังใจขึ้นมามันต้องมีอย่างนี้ มันถึงจะสร้างสมใจของเรา สร้างสมพลังงานของเราขึ้นมาไม่อย่างนั้นมันไม่มี มันล้มเหลว..ล้มเหลว เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์อย่างเรา เราก็คือเป็นมนุษย์คนหนึ่ง พระอรหันต์ทั้งหมดก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน แล้วทำไมเราจะทำไม่ได้ ท่านมีหน้าที่อย่างนั้นเหมือนกัน เรายังไม่มีหน้าที่อย่างนั้น เวลาทุกข์มันบอกใครว่าไม่ใช่หน้าที่ของเรา เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยใครบอกเราว่าไม่ใช่หน้าที่ของเรา เห็นไหม เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเวลาทุกข์มันเป็นของทุกๆ คน เวลาผลก็เหมือนกัน ผลที่เป็นมรรค ทุกๆ คนก็ต้องปรารถนา

แต่เวลากิเลสมันพลิก มันพลิกไปอย่างนั้น ถ้าใจเราไม่ทันจะโดนกิเลสหลอกไปตลอด ถ้ากิเลสมันหลอกเราไม่ได้ ฝืนนะ ความเพียรอยู่ที่ไหน? นี่ เหตุผลความสว่างของธรรมที่องค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อย่างไร แต่เพราะความเพียรของเราไม่พอ เราไม่สามารถเปิดรับความสว่างนั้น ใจของเราไม่สามารถเปิดรับความสว่างนั้น เราก็ยังเป็นคนที่ว่าเป็นศรัทธา ถ้าเปิดรับความสว่างนั้นแล้วประพฤติปฏิบัติเข้าไปจนชำระกิเลสไปเป็นอจลศรัทธา อจลศรัทธาคือใจดวงนั้นสัมผัสธรรมนั้นนะ ถ้าใจดวงนั้นถึงสัมผัสธรรมขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปก็เป็นสมบัติของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของสมบัติ ถึงว่าเป็นสมบัติส่วนตัว เป็นสมบัติส่วนตัวตนผู้นั้นจะได้รับ

แต่ขณะที่ว่าเป็นตนอยู่โดยปัจจุบันนี้มันเป็นตนโดยกิเลส เห็นไหม ตนเหมือนกันแต่ตนคนละขั้นตอน ตนคนละแง่...แง่ของการประพฤติปฏิบัติก้าวเข้าไปเป็นขั้นเข้าไป ถึงว่าสรรพสิ่งต้องทำความสงบเข้ามา พอสงบแล้วตัวรูป รส กลิ่น เสียง ภายนอก มันไม่สงบขึ้นมาเพราะว่ารูป รส กลิ่น เสียงภายนอกมันเป็นเครื่องกวน เป็นเครื่องกวนแล้วเรานั่งอยู่นี้ไม่มีรูป รส กลิ่น เสียง แล้วมันกวนได้อย่างไร มันเป็นเครื่องกวนเครื่องรับกับเครื่องส่ง เครื่องส่งที่อยู่ในหัวใจนี้ รูป รส กลิ่น เสียง ภายในจะนี่อะไรขึ้นมาได้

หัวใจมันมหัศจรรย์ มันเป็นสิ่งที่มีความมากมาย แต่มันทำงานของมันโดยที่กิเลสควบคุมอยู่ เห็นไหม มันถึงว่าเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนี้ได้ มันคิดถึงรูป รส กลิ่น เสียงอย่างใดก็ได้ในหัวใจนะ คิดเดี๋ยวนี้ก็เป็น ถึงว่ามันถึงจุดประกายความคิดของเราให้พุ่งชานออกไปเกี่ยวกับบ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียงภายนอกเป็นเครื่องกระตุก แต่รูป รส กลิ่น เสียง ภายในมันยังไม่ตัดขาดออกไป มันก็ยังอยู่มันยังคอยผลักดันอยู่ตลอดเวลา

การทำความสงบมันถึงทำได้ยาก เราทำความสงบเข้าไปบ่อยเข้า นี่ แสงสว่างเกิดขึ้น ปัจจัยตั้งรู้ว่ามีจริง สิ่งนั้นมีจริง เราเคยสงบจริง เราเคยเห็นจริง ศาสนานี้เป็นของที่มีหัตถ์ธรรมมาก มันเริ่มคิดอย่างนั้น เห็นไหม ใจดวงนั้นมีพยานหลักฐานกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นทำความสงบเข้ามา.. ทำความสงบเข้ามา พอสงบเข้าไปนั้นนั่นแหละเข้าไปเรื่อยๆ แล้วดู สังเกตเข้าไป สังเกตเข้าไปเรื่อยๆ ดูว่าสิ่งที่กระทบมันเกิดจากอะไร? พอเข้าใจปั๊บมันตัดขาด! ตัดสิ่งที่ว่าเป็นเชื้อจากภายใน หลุดออกไปจากหัวใจ

รูป รส กลิ่น เสียงนี้เป็นบ่วงของมาร มันเป็นความเข้าใจ อันนี้เป็นปัญญาปัญญาที่ความรู้ ความเข้าใจที่เห็นว่าใจนี้สงบเข้ามาได้ ต่อไปนี้ทำความสงบได้ง่าย เพราะอะไร? เพราะเชื้อจากที่ว่าเป็นเครื่องส่งออกไปรับรู้ รูป รส กลิ่น เสียงภายนอกขาดออกไป ขาดออกไปจากใจเป็นกัลยาณ

ปุณฺณ เห็นไหม กัลยาณปุณฺณควบคุมความสงบนั้นได้ ตอนนี้เริ่มแห้งแล้ว ตอนที่นั่งอยู่เริ่มแห้งเข้ามาควรแก้การงาน ควรแก้การงานแล้วจะจุดประกายของไฟเผาตอนี้ได้อย่างไร ต้องทำลายต้องเผาตอนี้ไป จะแห้งจะเปียกมีคุณค่าเท่ากันเพราะเป็นสิ่งที่ตั้งอยู่มีการขวางอยู่เหมือนกัน วัตถุของเขาเท่ากันนั่นนะ ตอแห้งหรือตอเปียก ถ้ามันเป็นวัตถุแล้วตอนี้มันยังเป็นตอแห้งแล้วมันจะแห้งเลย

แต่ในหัวใจของเรามันไม่อย่างนั้นสิ มันเจริญแล้วเสื่อม..เจริญแล้วเสื่อม พอมันแห้งแล้วเดี๋ยวมันกลับมาเปียกได้ เปียกแล้วก็ทำให้แห้งได้ นี่ ความมหัศจรรย์ของใจมันเป็นอย่างนี้ เห็นไหม ถ้าเราทำความสงบของใจจนเป็นกัลยาณปุณฺณอันนี้จะเป็นตอแห้ง พอตอแห้งแล้วต้องพยายามค้นคว้า เห็นไหม งานจะเกิดขึ้น มรรคจะเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้น..จะเกิดขึ้น เริ่มขึ้นเกิดจากตรงนี้ไง

การค้นคว้าการพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม นี้ สติปัฏฐาน ๔ เป็นที่ควรแก้การงาน งานที่จะชำระกิเลส เราจะชำระกิเลสที่ไหน? เราจะชำระกิเลสที่กลางอากาศหรือ? เราจะชำระกิเลสในความนึกคิดเราหรือ? มันเป็นไปได้! เพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสเหมือนเชื้อโรคที่อาศัยน้ำอยู่เราต้องเอาน้ำนั้นมารอง ต้องทำลายสิ่งนั้นออกไป เห็นไหม อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อกิเลสมันอาศัยกายกับใจนี้เป็นที่อยู่อาศัย เจ้าวัฏจักรนี้อยู่ที่ใจแน่นอน แต่อาศัยความคิดออกมายึดมั่นถือมั่นว่ากายกับใจนี้เป็นเรา สิ่งต่างๆ นี่เป็นเรา เป็นของเรา พอเป็นของเรามันก็หลงในสิ่งนี้

ความหลงเป็นอะไร? ความหลงความไม่รู้ ความหลงความไม่เข้าใจ ไม่รู้แล้วยึดมั่นถือมั่น พอเป็นรู้ไม่เข้าใจอะไร มันเป็นเรื่องที่ว่ามันพลิกแพลงมันเปลี่ยนแปลงไปมันก็มีการต่อต้าน ค้นหาซ่อนค้นหาเกิดขึ้นทันที เพราะว่ามันเป็นสภาพตามความเป็นจริงของมันอันหนึ่ง เราก็มีค้นหาความทะยานอยากไม่อยากให้เป็น พอเป็นขึ้นไปก็อยากให้มันหาย นี่ค้นหาซ่อนค้นหาในการที่ไม่เข้าใจเรื่องธรรม ฐธรรม การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เหลี่ยมของกิเลสมันมีไปตลอด

เวลาประพฤติปฏิบัติก็อยากได้ผลมาก คิดหวังผลมาก จิตใต้สำนึกของกิเลสนี้มันอยากดิบอยากดีทั้งนั้นนะ ความคิดของมันนะ ในความที่ว่ามันก็หาแต่เรื่องกวนใจมา แต่คนเรามันมีบุญกุศลในหัวใจ คำว่ากิเลสกิเลสนี้มันก็เกิดดับ..เกิดดับ เดี่ยวก็คิดชั่วเดี๋ยวก็คิดดี ความคิดดีของเราคือใจของเราที่มันสร้างบุญกุศลไว้ จิตที่มันสร้างบุญกุศลไว้มันก็ปรารถนาหาที่พึ่ง คนเรามันก็มีดีมีไม่ดีในทุกๆ บุคคลในหัวใจนั้น

ถ้ามันคิดถึงเรื่องดีขึ้นมา มันก็หาทางออกได้ มันหาทางออก พยายามคิดจะหาทางออก แล้วก็มาเจอเรื่องของศาสนา เรื่องของศาสนานี้เรื่องของชีวิตทางออก ซึ่งให้ทำใจนี้ให้พ้นออกมาให้ได้ ถ้าเราเชื่อแล้วเราปฏิบัติตาม เริ่มการประพฤติปฏิบัติตามนี้ มันจะตามมา..ตามมา พอตามมามัน เข้มแข็งขึ้นมา ย้อนกลับมาดู ย้อนกลับมาดูให้ได้ ทำใจสงบแล้วกลับมาดูกายกับใจ ถ้าจับกายกับใจไม่ได้ มันมีความสงบอยู่เฉยๆ น้ำเต็มแก้ว ความสงบอยู่อย่างนั้น สพุเพ ธมฺมา อนคฺตา ธรรมทั้งหลายต้องแปรสภาพหมด

การใคร่ครวญกายนอก การพิจารณากายนอก รูป รส กลิ่น เสียงภายนอก เห็นคนเจ็บคนป่วยภายนอก พิจารณาร่างกายภายนอก มันพิจารณาแล้วมันสลดสังเวชมันก็ปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางจากสิ่งข้างนอกเข้ามา มันเป็นสิ่งข้างนอก มันไม่ใช่เหลือบเง้อมพาทภายในหัวใจของเรา กิเลสมันซ่อนตัวอยู่ในเหลือบเง้อมพาทภายในหัวใจของเรา มันต้องคิดมาพิจารณากาย พิจารณากายใน พิจารณากายแล้วพอเบื่อหน่ายกายแล้วพิจารณาจิต พิจารณาจิตเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป

แต่ถ้าไม่เป็นจรตนิสัยของแต่ละบุคคล พิจารณากายก็ได้ จิตก็ได้ แต่การพิจารณาได้นั้นมันต้องเห็นตัวตนจับต้องกายกับจิตนี้ให้ได้ก่อน เห็นกายเห็นไหม เห็นกายภายนอกเราก็ก็นั่น เห็นกายคนอื่น เห็นกายคนเจ็บไข้ได้ป่วยมันสลดสังเวช แต่เห็นกายสิ่งตรงข้ามทำไมมันเกิดความรู้สึกผูกพันล่ะ? นี่ เห็นกายเหมือนกันแต่ให้ค่าไม่เหมือนกันเห็นไหม ในหัวใจของเราดวงเดียวกันแหละ เพราะอันนั้นมันเป็นไปตามอำนาจสิ่งที่เหนือการควบคุมของเรา

แต่ขณะที่เราทำความสงบของเราเข้ามา มันอยู่ในอำนาจควบคุมของเรา คีล สมาธิ ปัญญา เกิดสมาธิ...สมาธิที่มันกดความเห็นแก่ตัว ตัดความเห็นแก่ตัว ตัดตัวตนที่มันจะออกมา ตัวตนของกิเลสที่จะเข้ามาเป็นอุปาทานพลิกพลิงใจออกไป เห็นไหม มันควบคุมได้ สิ่งที่มันควบคุมได้แล้วมันเห็นจากความเป็นจริงว่า เห็นกายโดยตาธรรม เห็นกายโดยใจของเรา กายของใคร? ถ้าเห็นขึ้นมามันเห็นกายของเราจะเห็นเป็นกะโหลก เห็นเป็นเนื้อหนังมังสา จะเห็นอะไรก็แล้วแต่มันจะสะท้อนหัวใจมาก

สะท้อนหัวใจเพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเป็นแนวทาง วางแนวทางไว้ให้เราก้าวเดินออกมาทางนี้ไง จิตมันมหัศจรรย์เพราะมันมีความซ่อนมา จิตอยู่ในกายนี้ แล้วมันพิจารณามันคิดอยู่ในกายนี้ ความคิดอันนั้น... พอเห็นกายในมันก็เห็นอัน

นั่น เห็นอันนั้นต้องใช้ปัญญาในการดูความแปรสภาพของมัน ความแปรสภาพของมัน มันจะแปรสภาพโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว

สรรพสิ่งในโลกนี้ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา แต่เราไม่เคยเห็น! เราท้องถิ่นจนชินปาก ฟังกันจนชินหู ท่องกันเป็นนกแก้วนกขุนทอง แต่ความเป็นปัจเจกเกิดจากหัวใจไม่เคยมี

ถ้าความเป็นปัจเจกเกิดจากหัวใจไม่เคยมี หัวใจมันไม่เคยรับรู้สิ่งใดทั้งสิ้น มันไม่เคยสละอะไรออกไปเลย มันยังฝังแน่นอยู่ในใจของเราอยู่อย่างนั้นนะ มันเป็นการจำมา..การจำมา แต่การจำมานี้จะว่ามันเป็นสิ่งที่ผิดก็ไม่ใช่ มันเป็นบาทฐานเข้ามา เป็นบาทเป็นฐานที่จะก้าวเข้ามาเป็นสุข ตมยปัญญา จินตมยปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา

การที่จะเป็นภาวนามยปัญญานี้มันต้องมีการพยายามค้นคว้า พยายามฝึกฝนขึ้นมา มันไม่เกิดขึ้นมาลอยๆ สิ่งใดไม่เกิดขึ้นมาลอยๆ หรือ ถ้ามันเกิดขึ้นมาลอยๆ โดยที่ที่เราไปจำมา... แล้วมันจะสร้างสมขึ้นมา...มันจะเกิดขึ้นมา เวลาเรานึกให้กิเลสขาดกิเลสมันก็ต้องขาดสิ เรานึกว่าเราไม่เกิดเราก็ต้องไม่เกิดสิ เรานึกว่าทำความชั่วแล้วใครไม่รู้ มันก็ต้องเป็นอย่างนั้นสิ เพราะเราก็นึกได้นะ ความนึกอันนี้เราก็นึกได้ แล้วเรานึกให้กิเลสขาดทำไมนึกไม่ได้

ฉะนั้นความคิดของเรา ปัญญาของเรา มันถึงเป็นความนึกคิด เห็นใหม่ เป็นความนึกคิดมันไม่เป็นความจริง ความจริงมันเกิดเฉพาะหน้า เห็นกายเห็นจิตแล้วจับมันแยกออก จับแยกออกจาก การใคร่ครวญ การคลีการแปรสภาพดูว่าสิ่งนั้นมันเป็นความจริงหรือไม่ มันเป็นอย่างนั้นอยู่ไหม เห็นกายในขึ้นมานี้มันก็สะท้อนถึงหัวใจอยู่แล้ว เพราะคนเราไปเห็นที่ตั้งของตัว สมบัติณะ สมบัติมีคุณค่ามากมาย ช้อนเอาไว้ในตู้เซฟ แล้วปิดไว้มิดชิดไม่ให้ใครเห็นเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความเห็นจากภายในมันอยู่กันเบื้องของหัวใจ แล้วความสงบมันล้วงเข้าไปใน ความลึกของหัวใจแล้วไปค้นคว้าสิ่งนั้น คือข้อมูลเดิมของใจที่มันติดพันอยู่ไง แต่พิจารณาไปมันแปรสภาพ ข้อมูลที่มันเคยยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นของจริง ข้อมูลที่ว่ามันเกิดขึ้นมากับเราเป็นของเรา ทั้งหมด แล้วมันก็ว่าสิ่งนี้มันก็เป็นไปตามธรรมชาติของมัน เนื้อหาสาระความหลงของใจดวงใด มันก็หลงอยู่อย่างนั้นนะ ความหลงของใจ จะศึกษานั้นเป็นเรื่องข้างนอก จะทำเข้ามาเป็นเรื่องข้างนอก

มันต้องทำวิปัสสนาเข้าไป ความที่วิปัสสนาเข้าไปนี้ ปัญญามันเกิดขึ้นจากการใคร่ครวญนี้ เกิดขึ้นจาก ศีล สมาธิ ปัญญา มารวมตัวมาสัมปยุตกัน เห็นไหม คำว่า ศีล สมาธิ ปัญญา รวม สัมปยุตกันนั้นเกิดมาจากไหน? เกิดจากเราสร้างสมขึ้นมาแล้วมันก็หมุนตัวออกไป มรรคถึงก้าว เดินออกไป พอก้าวเดินออกไป ปัญญามันก้าวเดินออกไปมันจะปล่อย คำว่าปล่อยเพราะอะไร? เพราะว่าพิจารณาภายในก็เห็นกายแปรรูป สิ่งที่เป็นกายมันจับต้องไม่ได้ พอมันจับต้องไม่ได้ มันก็ปล่อยวาง มันเป็นนามธรรมมันปล่อยออกไป ปล่อยไปจิตมันก็ว่างออก มันก็ปล่อยวาง ออกไป

พอปล่อยวางออกไป นั่นล่ะจะเห็นคุณค่าของภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันจะ เคลื่อนออกไป มันเป็นพลังงานของใจ เห็นชัดๆ! จับเห็นชัดๆ! เคลื่อนออกไปชัดๆ! พอมันปล่อย ขึ้นมามันก็ปล่อยไปเฉยๆ ปล่อยไปเฉยๆ เพราะอะไร? เพราะแก่นของกิเลสใจ กิเลสกับใจเขาอยู่ กันมาไม่รู้ตั้งแต่ครั้งกาลใด! คำที่ว่าสิ่งที่เป็นความมันคงๆ ในโลกนี้ อะไรมันจะมันคงเท่ากับกิเลส กับใจที่มันอยู่ด้วยกันมา ใจกับกิเลสนี้มันอยู่ด้วยกันมา มันเกิดตาย เกิดตายมาอยู่ในหัวใจดวงนี้ แล้วมันจะมาสละทิ้งโดยง่ายๆ เป็นไปไม่ได้เลย!

สมบัติของโลกเรา ชีวิตหนึ่งเราสะสมไว้ พอหมดชีวิตไปคนอื่นก็รับมรดกตกทอดไป แต่ กิเลสกับใจนี้ไม่ใช่มรดกตกทอดไป มันเกิดตายไปพร้อมกัน..พร้อมกัน..พร้อมกันตลอด มัน ซื่อสัตย์ยิ่งกว่าวัตถุที่ว่ามันเป็นคู่กันอีกนะ สิ่งนี้เป็นคู่กับใจอยู่ตลอดเวลา แล้วมันจะปล่อยออกมา อย่างนั้นหรือ? มันถึงว่าภาวนามยปัญญามันจะเกิด เกิดซ้ำเข้าไป ถ้าคนที่มีสติสัมปชัญญะไม่ ปล่อยนะ ถ้าไปเห็นสิ่งที่เป็นประเสริฐ เห็นความว่างเห็นความที่มันปล่อยวางแล้วว่ามันเป็น ผลนะ นั่นนะ! มันเป็นผลได้อย่างไร? เพราะว่ามันยังเป็นอนิจจังอยู่นะ สิ่งที่เป็นอนิจจังสิ่งนั้นมัน ต้องให้ผลเป็นความทุกข์แน่นอนเลย!

สิ่งที่เคยเห็นว่าปล่อยวาง มันปล่อยวางแล้วเราก็พอใจว่ามันปล่อยวาง สิ่งที่ปล่อยวางแล้ว เป็นความสุข มันจะแว้งแว้งมีความสุขมาก แล้วความสุขนั้นมันเป็นอนิจจังนะ มันต้องแปรสภาพ ไป ความทุกข์นั้นมันก็ต้องแทรกเข้ามาได้บ้าง พอความทุกข์นั้นแทรกเข้ามา ใหนว่าเป็นความสุข ใจ ความทุกข์คือความจินตนาการที่ไม่สมจริงของตัว อยากให้เป็นอย่างนั้น อยากให้ว่างอยู่อย่าง นั้น อยากให้มันเป็นสภาพตามที่เราพอใจ แล้วมันเป็นไปอย่างนั้นไหม? เพราะมันมีเชื้ออยู่ในใจใจ

เชื้อของกิเลสมันยังอยู่ในใจนี้ มันต้องทำการต่อต้าน ต้องการพลิกแพลงมา มันไม่ปล่อยให้เราเป็นอิสระได้เด็ดขาดเลย! มันถึงว่าถ้าเราไม่สนใจ สะสมขึ้นมา สร้างสมาธิขึ้นมา ทำกำหนดภาวนาตลอด สร้างทำความเพียรเข้าไป..ทำความเพียรเข้าไป พอมีสมาธิขึ้นมา เวลาธรรมตัวมันรวมอย่างไร วัตถุของเราเนี่ยเวลาเราวิปัสสนาบ่อยๆ ทำเข้าบ่อยๆ มันมีว่าขาดบ้าง ปล่อยวางบ้าง กับภาวนาไปแล้วอันตัวไปไม่ได้ ภาวนาไปแล้วก็ไปคาถันอยู่อย่างนั้นนะ เห็นไหม ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะ? เพราะมันขาด...มันไม่รอบคอบไง มันไม่รอบคอบ ใจของเราไม่รอบคอบ

ความไม่รอบคอบหนึ่ง กิเลสมันผลักไสมันต่อต้านหนึ่ง กิเลสมันว่า “ทำ...ปฏิบัติธรรมอย่างนี้เพื่อจะมาชำระเรา จะมาทำลายเรา เราต้องสร้างเงื่อนออกไปเพื่อจะทำลายสิ่งนั้นไม่ให้เข้ามาถึงเรา” มันก็จะบอกว่า “ควรจะเป็นอย่างนั้น” เวลาภาวนาขึ้นมา ความคิดของเรามันสอดเข้ามา กิเลสมันจะสอดเข้ามา สอดในการวิปัสสนานั้นล่ะว่า “ควรเป็นอย่างนั้น..ควรเป็นอย่างนั้น” มันก็เป็นอย่างนี้ นี่ กิเลสมันทำให้เราไขว้เขวไปแล้วพลังงานมันก็หมดไปกับสิ่งนั้น เพราะพลังงานความคิดมันเกิดขึ้น เห็นไหม เราคิด เราจินตนาการ เราต้องใช้พลังงานของจิต เราเหนื่อยมาก เวลาเราใช้ความคิด

อันนี้ก็เหมือนกัน ความคิดที่เราใช้ไป กิเลสมันหลอกใช้ไปแล้ว แล้วเราจะเอาปัญญาที่ไหนไปชำระกิเลสอีกล่ะ เราก็ใคร่ครวญของเรา...แพ้ง้าง อย่างนี้คือว่าแพ้ นักกีฬา...จะเกมใดก็แล้วแต่ไม่มีใครขึ้นเป็นแชมป์โลกได้โดยที่ว่าเขาทำแล้วจะประสบความสำเร็จไปเลย...ไม่มี เขาต้องไต่เต้าขึ้นไปจากโนเนมทั้งนั้นแหละ

การประพฤติปฏิบัติของเราเหมือนกัน มันจะโนเนม มันจะเป็นอย่างไร มันจะต่ำต้อยขนาดไหน...ช่างหัวมัน! หน้าทีของเราคือก้าวเดินไป เราพยายามสะสมของเราขึ้นไปเรื่อยๆ..สะสมขึ้นไปเรื่อยๆ มันก็ชนะ เพราะอะไร? เพราะไม่มีตัณหาซ้อนตัณหา ตัณหาคือความอยากชนะ อยากได้ผล เห็นไหม จนทำแล้วมันแพ้ มันแพ้มันเห็นว่าเป็นการหนักหนาไม่ยอมทำ เราไม่สนใจตรงนั้น เราปล่อยวางไว้

หน้าที่ของเราคือใส่แต่พลังงาน ใส่แต่เชื้อเพลิงเข้าไป ไฟมันจะติดไม่ติดช่างหัวมัน เราใส่เชื้อเพลิงเข้าไป ความเพียรเราเราก็ใส่ของเราเข้าไป..ใส่ของเราเข้าไป พอไม่มีตัณหา สิ่งที่เป็นนามธรรมที่ขวางอยู่ ผลมันเกิดเอง! ผลมันเกิดจากความมัชฌิมาของมันเอง เกิดจากภาวนามย ปัญญาจะก้าวเดินออกไป นี่ มันจะเห็นสภาพว่ามันจะหมุนไปได้ไหม ปัญญาจะฆ่า หมุนออกไป

ไหม? ธรรมจักรมันจะเกิดขึ้นได้ไหม? ธรรมจักรที่เขาหมุนกัน ธรรมจักรตามวัดตามวา ทำเป็นเครื่องหมายว่าธรรมจักรๆ เหมือนล้อจักรที่มันเคลื่อนออกไป อันนั้นเป็นเครื่องหมาย

แต่ธรรมจักรในหัวใจมันหมุนออกมาแล้วมันจะชำระกิเลส เห็นไหม จักรของธรรม! จักรของธรรมได้เคลื่อนออกมาจากหัวใจ ภาพนามยปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว หมุนออกไปแล้ว ย้อนกลับมาชำระกิเลส เห็นไหม มันพอดีกัน นี่ ธรรมจักรเกิด! เกิดแล้วมันยังไม่สัมปยุตรวมตัว พอดีมันก็จะปล่อยวางไปเฉยๆ ปล่อยวางไปอย่างนั้น นี่ นักปฏิบัติต้องพยายามหมั่นพิจารณาภายในใจเท่านั้น ภายในใจนี่เป็นที่อยู่อาศัยของกิเลส กิเลสอาศัยใจแล้วเคลื่อนออกมาทางกาย ถ้าเราทำลายกายของเรา เราก็ทำลายที่อยู่ของกิเลส เห็นไหม ทำลายที่อยู่ของกิเลสแล้วกิเลสมันจะอยู่ที่ไหนล่ะ? กิเลสมันก็ต้องออกจากที่อยู่นั้น

แต่เราว่า “เราจะชำระกิเลส เราจะฆ่ากิเลส เราหากิเลสมาฆ่ากัน” กิเลสเป็นนามธรรมเป็นความคิด เอาอะไรมาฆ่า? จะฆ่ามันต้องทำลายที่อยู่ของมัน ทำลายกายนี้ กายที่เราถนอมไว้ ทำลายกายที่เราทะนุถนอม ทำลายมันเข้าไป! เพราะถ้าเป็นวัตถุ พอทำลายแล้วมันจะหมดไป ทำลายแล้วมันจะเป็นสิ่งที่เสียหาย แต่ทำลายนามธรรมนะ เห็นกายโดยธรรมชาติ เห็นกายโดยธรรม เห็นกายโดยตาใน เห็นจากความจริงภายใน มันเป็นนามธรรม ยิ่งทำลายมันยิ่งสว่างไสว! ยิ่งทำลายมันยิ่งปล่อยวาง ความปล่อยวางอย่างนั้นนะ...นั้นนะ จักรมันเคลื่อนโดยคลองตัวขึ้น เห็นไหม

จักร...ธรรมจักรนั้นจะเคลื่อนตัวได้คลองตัวขึ้น..คลองตัวขึ้น จนมันชำนาญไป แล้วเราไม่ต้องสนใจสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น หน้าที่ของเราคือสร้างแต่เหตุ สร้างเหตุอย่างเดียว เราจะสร้างเหตุของเราไปตลอด เราไม่ไปหวังผล ถ้าหวังผลนั้นคือตัณหาหลอกแล้ว ถ้าหวังผลนะ กิเลสมันหลอกแล้ว มันจะทำให้เราเสียการงาน เราถึงว่าผลไม่หวัง! เราสร้างเหตุของเราเข้าไป แล้ววิปัสสนาเข้าไป หมุนเข้าไป ถ้ากำลังเราพอ ธรรมจักรเคลื่อนไป...ปล่อย เคลื่อนไป...ปล่อย

เห็นไหมถ้าคนขึ้นไม่ถึงตรงนี้ ทำแล้วมันปล่อย เข้าใจว่าเป็นผล แล้วก็เอาผลซ้อนผล ผลซ้อนผลเข้าไปใน คิดว่าอันนี้เป็นผลหนึ่ง พิจารณาไปครั้งหนึ่งมันก็ปล่อยวางทีหนึ่ง เห็นไหม ปล่อยวางทีหนึ่งก็ว่าอันนี้เป็นผลครั้งหนึ่ง ปล่อยวางอีกทีก็เป็นผลครั้งหนึ่ง มันไม่มีเหตุผลรองรับ มันไม่เห็นกิเลสสิ้นไป มันไม่เห็นกิเลสขาดออกไปจากใจ กิเลสนี้ต้องขาดออกไปจากใจจริงๆ หนีขาดออกจากใจไปเห็นเลย วิปัสสนาซ้ำๆ อย่างนี้ พอซ้ำเข้าไปถึงจุดหนึ่งของมัน ถึงจุดหนึ่งไม่ต้องหวัง มันซ้ำเข้าไป พอรวมตัวแล้วมันสมุจเฉตปหานชาติปั๊บ! เห็นไหม ภายในจิตแยกออกจากกัน

ทุกข้อออกไป จิต...สมาธิรวมตัวเข้ามา มันปล่อยวางหมดเลย! ปล่อยวางหมดเลย เราเห็นความขาดออกไป เรื่องกิเลสขาดออกไปจากใจอีกต่างหาก เป็นสิ่งที่มันเป็นปัจจัยตั้งรู้จำเพาะตน สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

พอสิ่งนี้เกิดขึ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักรฯ “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา” มันเป็นธรรมดาของมัน แต่ที่มันไม่ธรรมดาเพราะหัวใจของเราเข้าไปจับมันเอง หัวใจของเราเข้าไปหลงมันเอง หัวใจของเรามันฉลาดขึ้นมาแล้ว มันไม่หลง มันปล่อยวาง มันก็เป็นธรรมดา สิ่งที่เป็นธรรมดามันก็เป็นธรรมดาของมัน แต่ใจไม่ธรรมดา ใจมันรู้จริงขึ้นมา มันรู้จริงขึ้นมามันก็ปล่อยวางออกไป แสงสว่างเกิดขึ้นจากใจดวงนั้น แต่เหลือบผาที่ว่าเป็นชอกเหลือบผาในหัวใจยังมีอีกมหาศาลเลย เราต้องวิปัสสนาเข้าไป สิ่งนี้เป็นเครื่องยืนยันกับใจ ใจได้รับธรรม แสงสว่างของใจที่ว่าเป็นอนุปปิยธรรม ธรรมตัวนี้จะไม่เสื่อมจากใจดวงนั้นเด็ดขาด! ใจดวงนั้นจะไม่เสื่อมจากธรรมตัวนี้

นางวิสาขาเป็นพระโสดาบันตั้งแต่ ๑ ขวบก็เป็นพระโสดาบันตลอดไป พระอานนท์เป็นพระโสดาบัน ตั้งแต่เป็นพระโสดาบันอุปฐากพระพุทธเจ้ามา ๒๕ ปี แล้วพอพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วทำต่อไป พระอานนท์ได้สร้างต่อไปจนเป็น ธัมมโม ปทีโป ดวงหนึ่งของศาสนาพุทธ เป็นผู้จรรโลงศาสนาสืบทอดศาสนามาถึงพวกเรา เราสืบทอดศาสนากันแต่ทางประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเราทำใจของเราขึ้นมา สว่างไสวขึ้นมา ให้ธรรมดวงนี้เข้ามาถึงใจของเรา เราจะสืบทอดศาสนาจากหัวใจ

ใจของเราเป็นพระใจ ใจของเราเป็นดวงประทีปขึ้นมา ใจของเราเป็นดวงความสว่างไสวขึ้นมา มันให้ความสุขกับใจของเราก่อนใช้ไหม สุขนั้นมันเกิดขึ้นมาจากใจ สิ่งต่างๆ นั้นเป็นเครื่องอยู่อาศัย คำว่าเครื่องอยู่อาศัยมันต้องพลัดพรากจากกันไม่วันใดก็วันหนึ่ง เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเรา เราต้องพลัดพรากจากเขาอยู่แล้ว เพราะเราต้องตายไปแน่นอน แล้วมีอะไรเป็นที่พึ่งที่อาศัยที่เราจะเอาเป็นสมบัติของเราไป

แต่ถ้าทำใจของเราจนเป็นที่พึ่งของเรา ใจนี้สว่างไสวขึ้นมา มันมีอะไรตาย? มันไม่มีอะไรตาย มันมีแต่กิเลสเท่านั้นที่ต้องตายไปจากใจของเรา ถ้ากิเลสมันตายไปจากใจของเรา ใจดวงนั้นเป็นอิสระขึ้นมาในหัวใจดวงนั้นขึ้นมา นี่ สุขที่ว่าสุขๆ มันสุขอย่างนี้ไง แต่นี้ก็มีความสุข มีการกา

รังตี การรังตีเพราะใจเราเข้าไปสัมผัสเอง ใจดวงนั้นสัมผัสเอง ใจดวงนั้นถึงอาหาณ! ใจดวงนั้นถึงได้ว่าไม่หลงไปในโลกของเขาใจ อาหาณในกิเลสนะ อาหาณว่า “กิเลสเองจะมายุ่งกับข้าไม่ได้ ข้ารู้ทันเองแล้วนะ” สิ่งนี้อาหาณในกิเลส

แต่ในธรรมล่ะ? ในธรรมมันความสุขใจ สุขของเรามันต้องไปอวดใคร สุขในหัวใจมันก็สุข ในหัวใจอยู่นั่นนะ บอกเขาเขาก็ไม่รู้กับเราหรอก ไม่มีใครรู้ แล้วไม่มีใครเชื่อใคร ต้องเป็นใจดวงนั้น เข้าไปสัมผัสเท่านั้น ใจดวงนั้นเข้าไปสัมผัส ใจดวงนั้นรู้เอง เห็นไหม นี่ อจลศรัทธา ศรัทธาอย่างนี้จะฝังกับใจดวงนี้ไปตลอด ก้าวเดินต่อไปสร้างคุณงามความดี สร้างคุณงามความดีนั้นสะสมไปข้างหน้า ยังเกิดตายอีก ๘ ชาติ แต่เป็นดวงจิตที่มีขอบเขตแล้วเห็นไหม แต่ตอดิบๆ อย่างเรามันยังไม่มีขอบเขตใจ มันยังต้องไปเหมือนกับปุยนุ่นแล้วแต่ลมพัดไป

จิตนี้เหมือนกัน แล้วแต่กรรมพัดไป กรรมพัดไปอย่างไรเราก็ต้องไปตามกรรมนั้น เพราะเราสร้างของเรามาเอง มันเป็นกิเลสกับใจที่เป็นเพื่อนคู่กัน ที่มันเป็นเพื่อนคู่กันที่มันสะสมมา มันต้องพลัดพรากไปอย่างนั้นอยู่แล้ว แล้วเราชำระออกมาจากใจเป็นชั้นๆ นะ กิเลสออกไปจากใจส่วนหนึ่งแล้วมีความสุข มีความสุขแล้วเราก็เสวยความสุขนั้นเป็นเครื่องอยู่ แล้วก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไปเพราะห้างร้านเราสร้างขึ้นมาชั้นหนึ่ง เราต้องต่อห้างร้านที่สองขึ้นไป เพื่อจะชำระให้ใจนี้เต็มดวงขึ้นมา

ดวงประทีปนี้ได้เชื่อมาแล้ว แต่ดวงประทีปของเรามันไม่สว่างไสวในหัวใจของเราทั้งหมด เพราะมันมีสิ่งปิดบังอยู่ เห็นไหม สิ่งปิดบังนี้มันเป็นอุปาทานของเรา อุปาทานว่ากายหลุดออกไปแล้ว อุปาทานของกายกับใจฝังกันอยู่ ยังมีอุปาทานยึดมั่นถือมั่น ถึงต้องวิปัสสนาเข้าไปพิจารณาพิจารณาชำระๆ ขึ้นมา ก่อนจะชำระเข้าไปมันเห็นอยู่เหมือนกัน พิจารณากายจับกายได้ การจะวิปัสสนาครั้งใดก็ได้แต่ถ้าจับจำเลยไม่ได้ จับเหตุผลวิปัสสนาไม่ได้ เหมือนกับเราทำงานบนกลางอากาศ ทำงานโดยที่ไม่มีเป้าหมาย สิ่งที่ไม่มีความหมายจะเอาผลมาจากไหน ทำงานต้องมีเป้าหมาย เป้าหมายคือว่ากิเลสมันอยู่ตรงไหน

เป้าหมายคือจะจงตรงไปที่กิเลสมันอยู่ แล้วทำลายกิเลสมันออกไปจากใจ ถึงต้องหาที่อยู่ของกิเลสใจ กิเลสนี้เป็นนามธรรมอาศัยที่อยู่ อาศัยกายกับใจเป็นที่อยู่ จับกายก็ได้ จับจิตก็ได้ ได้เหมือนกันแล้วพิจารณาไป จับได้ พอจับได้ จับได้จะรู้ด้วยตนเอง จับได้หมายถึงว่า จับต้องได้

เหมือนจับจำเลยได้ จับแล้วจับต้องแล้วพิจารณาได้เลย ถ้าจับต้องไม่ได้มันก็เป็นการค้นคว้าใจ งานในการค้นคว้าใจ สมถกรรมฐานคือความสงบของใจ วิปัสสนากรรมฐานคือเรื่องของปัญญา

ศีลกับปัญญา สมาธิกับปัญญา สมาธิทำความสงบเข้ามาแล้วเกิดปัญญาหมุนเวียนเป็นปัญญาชำระกิเลส ปัญญาที่สัมปยุตด้วยศีล สมาธิ ปัญญา นี่เป็นที่ชำระกิเลส ปัญญาของเรา ปัญญาที่เราใช้กันอยู่นี้ ปัญญานี้เสริมกิเลส แล้วกิเลสหลอกใช้ เราไม่รู้สีกตัว ในการวิปัสสนาก็เหมือนกัน ในการค้นคว้าในการหาจำเลยในการหาเป้าหมายนี้เป็นงานอย่างหนึ่ง แล้ววิปัสสนานั้นเป็นงานอีกอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีการค้นคว้า ไม่มีการจับต้องได้เป็นงานชอบขึ้นมา มันถึงว่าเป็นงานชอบ งานชอบ ความเพียรชอบ งานชอบ ถ้างานไม่ชอบถึงงานบนกลางอากาศ ทำแล้วไม่มีเป้าหมาย สิ่งที่ไม่มีความหมายก็ทำแล้วทำเล่า ไม่มีเหตุไม่มีผลเกิดมาจากใจ เหมือนกับว่าเราทำงานแล้วทำงานโดยที่ว่าไม่ได้รับผล รับ...ผลได้รับ ได้รับความสะดวก ยิ่งภาวนาขนาดไหนมันมีความสงบเข้ามา แต่ความสะดวก คำว่า น้ำเต็มแก้วนะ เต็มจากความสะดวกแล้วเกินจากนั้นไปไม่ได้ใจ ขอบเขตของมันคือความสะดวกเท่านั้น ขอบเขตของมันคือความว่างเปล่า จะสว่างไสว จะพิสดารขนาดไหนนะ มันเป็นอุปกิเลส

ความผ่องใสใจ จิตจะผ่องใสขนาดไหนก็แล้วแต่ จะแว้งว้างขนาดไหนก็แล้วแต่ อตตานุทญฺญิ ความรู้สว่างไสว ความรู้ผ่องใส ความรู้ทุกๆ อย่าง ใครเป็นคนรู้? ถ้าไม่มีสิ่งใดไปรู้ อะไรมันสว่าง? ถ้าไม่มีสิ่งไปรู้ อะไรมันว่าง? ความว่างนั้นเป็นอาการของใจทั้งหมด ใจไปรับรู้สิ่งต่างๆ เห็นไหม ทำความสะดวกเข้ามามันเป็นอย่างนั้น มันถึงว่าสิ่งที่ชำระคือสิ่งที่ไปรู้เขานั้นนะ สิ่งที่ไม่รู้สว่าง สิ่งที่ไม่รู้ว่าง สิ่งที่ไม่รู้ โอ้สิ่งที่ไปรู้นั้นนะคือใจ! แล้วใจนะมันอาศัยอยู่กับอะไร? มันก็อยู่กับกาย ก็กายกับใจเท่านั้น นั่นนะ ย้อนกลับมาจับตรงนี้ได้ ย้อนกลับมา

ธรรมชาติของใจมันส่งออก พลังงานทุกอย่างส่งออกข้างนอก เราจะทำงานการวิปัสสนาต้องพยายามหักพลังงานเข้ามา มันยากมันยากตรงนี้ ยากตรงที่ว่าหักพลังงาน พลังงานนี้ย้อนกลับนี่ ทวนกระแส ทวนกระแสเห็นไหมเหมือนน้ำไหลลงต่ำ น้ำขึ้นที่สูงไม่มี แต่หัวใจนี้ได้ หัวใจมันส่งออก เราย้อนกลับขึ้นมา เหมือนย้อนกลับขึ้นไปที่สูง ย้อนกลับไปที่ใจ ย้อนความคิดใจ ย้อนความคิด ย้อนความนึก ความใคร่ครวญ สติสัมปชัญญะตั้งให้พร้อม แล้วย้อนกลับมาเข้ามาดู ยกขึ้นกายก็ได้ ยกขึ้นจิตก็ได้ วิปัสสนาเข้าไป...เข้าไป จับได้แล้วมันจะตื่นตื่น ความตื่นตื่นแล้วเราจับต้องได้ งานของเรา เราอยู่ในครัว เราอยู่ในห้องหับของเรา เราทำงานของเรา ใครจะรู้ อะไรกับเรา เราทำของเรา อันนี้ก็เหมือนกัน งานในใจของเรา เราเป็นคนจับต้องเราเป็นคนแก้ไข

ในใจของเรา ใครจะมารู้ดีกว่าเรา เราต้องรู้เห็นไหม แล้วจับต้องได้ เราต้องรู้ เว้นไว้แต่จับไม่ได้ แล้วมันจับได้ นี่กิเลสมันหลอก

มันจับไม่ได้ “อันนี้น่าจะใช่ อันนี้น่าจะ” ถ้า “น่าจะ จะหรือต้อง” ไม่ใช่แล้ว! เอาไหม รักษาดูแล เพราะกิเลสมันยังพยายามผลักใส พยายามผลักใสเข้าไป นี่ พอคั่นคว้าเจอ ความรู้ของเราจะรู้ด้วยตนเอง แล้ววิปัสสนาไปมันก็มีงานรองรับไง เราเอามิดสับลงไปที่ไม่ เราเอามิดสับไป โคนวัตถุที่มันรองรับสิ มีดกับสิ่งนั้นกระทบกัน ถ้าเราเอามิดสับไปกลางอากาศ อะไรกระทบกับมัน? นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจับต้องได้มันมีกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน เห็นไหม วิปัสสนาไปนี้ วิปัสสนาไป มันจะโดนอะไร? โคนกิเลส กิเลสมันก็ต้องต่อสู้สิ มันก็เหมือนปัญญากับกิเลสพันกันสิ

นี่คือการต่อสู้ นี่คือการวิปัสสนา ถ้ามันพันไปกลางอากาศ มันจะไปพันกับอะไร? กิเลสจะขาดไปจากไหน? “จะฆ่ากิเลส..จะฆ่ากิเลส” พันไปในอากาศนะ “ฆ่ากิเลส..ฆ่ากิเลส!” มันเอากิเลสไหนมาฆ่า?! มันไม่มีกิเลสมาให้ฆ่าไง แต่มันก็ว่ามัน “ฆ่ากิเลส..มันฆ่ากิเลส!” เห็นไหม กิเลสมันหลอก ความเห็นภายในจะจับต้องได้แล้ววิปัสสนาเข้าไป ถ้าจับแล้ววิปัสสนา มันจับต้องแล้วแล้ว มันแยกออก นี่เหมือนกัน กิเลสทุกชั้นตอนจะต้องถนอมไว้ จะยันไว้ไม่ให้เข้าไปถึงอยู่ ถึงภูเขาของจิตใจ

ถ้าภูเขาของจิตนั้นจะเข้าไปถึงตัววิชา ไพร่พลของกิเลสจะยับยั้งไว้ไม่ให้ปัญญานี้เข้าไป ถึงตัวมันได้ เราพยายามเข้าไป ทำลายเข้าไป วิปัสสนาฆ่าแล้วฆ่าเล่าด้วยความเพียรของเรา ปล่อยนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต แยกออกจากกันนะ ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ สลายไป จิตนี้จะปล่อยวางเข้ามาเว้งว่างหมดเลย โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง เห็นไหมกายกับจิตแยกออกจากกันแล้วไม่มีสิ่งใดจะเข้ามาเป็นเลี่ยนหนามได้ มันแยกออกหมดเลย พอแยกออกหมดโดยธรรมชาติของมันมันขาดออกไปเลย พอขาดออกไปนั่นล่ะเป็นผลนะ เป็นอุปปะอีกชั้นหนึ่ง

ทีนี้ใจมันก็เว้งว่าง เพราะใจกับกายแยกออกจากกันโดยสมบูรณ์โดยธรรมชาติของมันแล้ว ใจเป็นใจ จิตเป็นจิต เว้งว่างหมดเลย นี่วิปัสสนาจะยากขึ้น การกระทำจะยากขึ้น จะยากขนาดไหนมันมีพื้นฐานแล้ว การยากขึ้นเพราะมันจับต้องเรื่องนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมมันเป็นจิตล้วนๆ จิตกับกายเห็นไหม ตรงที่ว่าจิตกับกายมันมีกายให้จับต้องได้ มีสื่อสัมผัส ทีนี้จิตมันถอยเข้าไปแล้วมันไม่มี ความจะเสริมธรรมจักรของเรา ธรรมจักร มรรค ๔ ผล ๔ จักรที่เคลื่อนไหว

ไป จักรที่หนึ่งชำระไปแล้ว ธรรมจักรสัมปยุตต์เข้าไป วิปยุตต์คลายออกมา จิตนี้พ้นออกไปหนึ่ง ส่วน

ทีนี้สัมปยุตต์สองเข้าไป ทีนี้สัมปยุตต์ที่สามนี้ มันจะเป็นธรรมจักรที่เหนือกว่า ธรรมจักรอันนี้ ละเอียดอ่อนกว่า เพราะมันเป็นมหาสติมหาปัญญา มันไม่ใช่สติปัญญาที่เราใช้กันอยู่แล้ว สติปัญญามันมีเครื่องรองรับมันจับต้องกายได้มันวิปัสสนาได้ แต่ต่อไปนี้มันละเอียดอ่อนที่ว่า สติปัญญาก็ไม่สามารถจะเข้าไปค้นคว้ามันได้ มันถึงเป็นมหาสติมหาปัญญา ที่เป็นมหาสติมหาปัญญาเพราะความละเอียดอ่อนของใจ ละเอียดอ่อนมาก เราทำความสงบเข้าไปเฉยๆ เรายังมีหยาบ มีขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อปัณาสมาธิ ความเป็นสมาธิยังมีความละเอียดอ่อนต่างกัน

แล้วการเข้าไปชำระกิเลสที่มันอยู่ในหัวใจที่มันหยาบละเอียดต่างกัน ทำไมมันไม่มี เครื่องมือที่ละเอียดเข้าไปละ เครื่องมือที่จะเข้าไปจับมันต้องละเอียดขึ้นไป พอละเอียดขึ้นไป เรา สร้างขึ้นไป มันจะรู้โดยธรรมชาติของมันเลย รู้โดยปัจจัยตั้ง รู้โดยจิตสำนึก รู้โดยความเห็นของตัว รู้โดยผู้ปฏิบัติ! รู้โดยใจดวงนั้นที่ก้าวเดินที่เชื่อมั่นในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อมั่นใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าผ่านไปแล้ว เป็นดวงประทีปให้เราเป็นที่ยึดมั่น เป็นที่ก้าวเดิน ไป ผู้ที่เดินนำหน้าเราไปมี ทำไมเราจะทำไม่ได้

กิเลสมันจะหลอก กิเลสมันจะบอกว่า “ตรงนี้แหละ ตรงนี้แหละเป็นเป้าหมาย หัวใจที่ ว่างๆ นี่แหละเป็นที่อยู่ หัวใจว่างๆ นี่แหละเป็น...” นี่ กิเลสมันจะหลอก แล้วหาไม่เจอ แล้วใจมันก็ วิ่งตามไป หมุนออกมา..หมุนออกมา ส่งออกไปข้างนอก จะหาข้างนอก ถึงไม่เคยเจอใจ นี่จะติด ตรงนี้มาก ตรงนี้จะมีผู้ปฏิบัติติดตรงนี้มาก ติดตรงนี้คือก้าวเดินขึ้นไปไม่ได้ จนกว่าจะมีผู้ที่ว่า เตือนสติ หรือผู้ที่กำหนดให้ความรู้สึก หรือว่าใจดวงนั้นมีอำนาจาสนาย้อนกลับเข้ามา จะสร้าง ขึ้นมา ย้อนกลับเข้ามา..ย้อนกลับเข้ามา เพราะมันต้องทุกข์ไปก่อนไง มันโศไป “ตรงนั้นก็ใช่ ตรง นี้ก็ใช่ ตรงนั้นก็ใช่” พอใช่ขึ้นไป เหมือนลิงอาศัยกิ่งไม้ไหนที่ว่าอันนี้เป็นรังของตัวเอง อาศัยกิ่งไม้ ไหน อาศัยอารมณ์ใด อาศัยว่าอันนี้เป็นผลไม้วางจะเป็นของมัน แล้วไม่ใช่

มันอยู่ไม่ได้หรอก อยู่ตรงนั้นไม่ได้เพราะอะไร เพราะถึงมันไม่อยู่เอง มันค้น ถึงมันอยู่ไม่ สุขเพราะใจดวงนี้ก็อยู่ไม่สุข เพราะมันยังมีกิเลสอยู่ เพราะใจอยู่ไม่สุข มันจะอยู่ที่ไหนเป็นสุขล่ะ? มันก็ต้องโคดไปโน่นโคดไปนี่ เห็นไหม “อันนี้น่าจะใช่ อันนี้น่าจะใช่” สิ่งนี้คือสิ่งที่ เป็นข้อมูลที่ เราจะเอามาเป็นที่เริ่มสังเกตสงสัย เริ่มใคร่ครวญว่า “สิ่งนี้มันเป็นผลจริงๆ เหรอ? ถ้าเป็นผลจริงๆ

ทำไมมันให้ผลเป็นความไม่แน่นอนล่ะ?” ถ้ามันมีอย่างนี้ขึ้นมาปัญญามันเกิด ปัญญามันเกิดมันก็ต้องว่า “ถ้าสิ่งนี้ไม่ใช่แล้วอะไรมันใช่ อะไรที่มันใช่อยู่ที่ไหน? อยู่ที่ใจ!”

มันจะย้อนกลับเข้ามา นี่โง่งานของการขุดคุ้ยโง่งานของการหาจำเลยโง่งานของการหากิเลสโง่งานที่กิเลสมันอาศัยอยู่โง่งานที่กิเลสสิ่งทีอาศัยอยู่ เข้าไปตรงนี้ ถ้าหาเจอ สิ่งที่จะหาเจอ หาเจอด้วยมหาสติมหาปัญญา เจอสิ่งนี้มันยิ่งกว่าถูกรางวัลต่างๆ ขึ้นมาอีกนะ มันจะขนพองสยองเกล้าขึ้นมาทันทีเลยนะ ขนพองสยองเกล้าว่าสิ่งนี้ยังมีอยู่..ยังมีอยู่ จึงตื่นเต้นมาก มันเหมือนได้สมบัติใจ เหมือนกับนักกีฬาที่เขาแข่งกันแล้วได้เหรียญทอง เหรียญทองเป็นอะไร เหรียญทองเป็นรางวัล

นี่ก็เหมือนกัน รางวัลในการค้นคว้าในการหาใจ แต่รางวัลนั้นมันเป็นอะไร เป็นมูลค่าใช้ไหม เป็นมูลค่าเราใช้ประโยชน์ขึ้นมา มันก็ไปหาประโยชน์ได้ แต่นี่เป็นมูลค่าที่ว่าเราจะชำระมันนะ มูลค่าที่เราเจอสิ่งที่เราหาขึ้นมาได้ มันเป็นรางวัลของเรา แต่รางวัลนี้มันให้ผล เก็บไว้มันก็เป็นการะ สิ่งที่เป็นการะเป็นความรุงรัง เห็นไหม สิ่งนั้นต้องทำลาย รางวัลนี้ต้องทำลาย รางวัลนี้เป็นรางวัลในการก้าวขึ้นมาก้าวเดินขึ้นไปเพื่อจะจับถึงชัยใจ ถึงชัยใจรางวัลขึ้นมา แต่มันยังไม่ถึงครบสิ่งที่เป็นความชนะสูงสุด

มันเป็นรางวัลแล้วแต่ว่าเป็นขั้นตอนขึ้นมา เราก็จับต้องได้ ก็มีการค้นคว้า มีการค้นคว้ามันคือการวิปัสสนา มีการวิปัสสนาใคร่ครวญโง่งานที่เป็นกายกับใจ ถ้าเป็นกายจะเป็นอสุภะ สิ่งนี้จะเป็นอสุภะ สิ่งนี้จะเป็นกามราคะ สิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ใจเป็นโอฆะ ใจนี้มันนอนเนื่องอยู่ในนั้น สิ่งนี้คือการสร้างโลก สิ่งนี้คือการสร้างใจดวงนี้ขึ้นมา สิ่งนี้คือการสร้างใจดวงนี้ไปเกิดในภพชาติใดต่างๆ นี่วิปัสสนาเข้ามา ความรุนแรงของการต่อต้านโง่งานที่ว่ามิคุณค่านะ... แม่ทัพใหญ่ แม่ทัพใหญ่ที่จะออกรบ เห็นไหม เขาต้องมีผู้ที่ว่ารักษาแม่ทัพไว้ เพราะถ้าแม่ทัพตายไป กองทัพนั้นจะต้องระส่ำระสาย

อันนี้ก็เหมือนกัน นี่เป็นแม่ทัพที่ออกรับรู้ ออกสร้างโลก กามราคะนี่เป็นสิ่งที่ว่าเป็นแม่ทัพใหญ่ โลก โกรธ หลง อยู่ตรงนี้ ความโกรธความหลงทุกอย่าง หลงในตัวมันเอง หลงหมด เพราะความหลงออกไป แม่ทัพถึงสร้างเสนาอำมาตย์ออกไปข้างนอก เราทำลายเสนาอำมาตย์จากข้างนอกเข้ามา ทำลายทหารของเขาเข้ามา เข้าถึงแม่ทัพแล้วมันต่อกรกับแม่ทัพ แม่ทัพต้องมีวิชาการ

ต้องมีกำลังมากกว่า นี่ การวิปัสสนามันถึงได้ยาก ยาก..ยากตรงนี้ ยากเพราะกำลังของกิเลสมันรุนแรง

สิ่งที่กิเลสรุนแรง ถึงทำลายให้พลังงานของเราเนี่ยด้อยค่า ใหม่ๆ ที่เป็นมหาสติมหาปัญญา สิ่งที่เป็นมหาสติมหาปัญญาเราสร้างขึ้นมาจากกำลังใจของเรา มรรคมันเคลื่อนออกไปแล้วด้วยสิ่งที่เป็นมหาสติมหาปัญญา เป็นมหาสติมหาปัญญา...มันเคลื่อนออกไป มันก็ทำการต่อสู้ เห็นไหม ต้องต่อสู้! ไม่เขาตายก็ต้องเราตาย เพราะได้รางวัลได้เห็นหน้ากันแล้ว ถ้าได้เห็นหน้ากันแล้วคือการต่อสู้เท่านั้น แต่การต่อสู้นี้ก็กิเลสมีอำนาจเหนือกว่าเพราะเป็นแม่ทัพ พลิกแพลง เหลี่ยมของกิเลสอันนี้ร้ายกาจมาก จะบอกว่า “สิ่งนี้เป็นผล..สิ่งนี้เป็นผล” เขาสร้างสำหรับอาหารไว้ให้กิน โดยเฉพาะเลย ว่า “อันนี้เป็นความว่าง อันนี้เป็นผลของมัน อันนี้...”

เพราะอะไร? เพราะสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นนามธรรมกำลังต่อสู้กัน มันเป็นนามธรรมที่ต่อสู้กันอยู่ภายใน เห็นไหม มันเป็นนามธรรมมันจะสร้างภาพอย่างไรก็ได้ แล้วกิเลสเคยอยู่กับเขามา ใจเคยอยู่กับกิเลสมา กิเลสมันอยู่ที่ใจ ใจกับกิเลสนี้เคยอยู่ด้วยกันมา สิ่งที่เคยอยู่ด้วยกัน เขาก็ต้องสร้างวิธีการ สร้างความหลอกลวงขึ้นมาได้ แล้วใจมันเคยเชื่อมาตลอด แล้วขณะที่เราสร้างธรรมขึ้นไปนี้ เราสร้างขึ้นมาจากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วธรรมสิ่งนั้นมีอยู่จริง แล้วเราก็สร้างขึ้นได้จริงๆ มันเพิ่งสร้างขึ้นมา ธรรมนี้เพิ่งเคยเกิดขึ้นจากใจ ธรรม...ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นจากใจ ใจเพิ่งสร้างขึ้นมา สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาเป็นสิ่งที่ว่าอำนาจน้อยกว่าใจ สิ่งที้น้อยกว่าถึงได้ล้มผลอย..ล้มผลอยไปไง จะล้มลูกคลุกคลานอยู่ตรงนี้ ตรงนี้เป็นน้ำป่าต้องซัดกันรุนแรงมาก ซัดกันอยู่อย่างนั้นจะต้องท่วมทั้งชีวิต! ผู้ที่ปฏิบัติจะเข้าป่าจะไม่อยู่กับใคร มันจะเกิดดับตลอดในหัวใจนั้น จะสู้กันตลอดแล้วมันจะไม่มีความ

คนที่ฝอยยากประพาศปฏิบัติจริงถึงอยู่ในป่าแล้วพยายามตรงนี้ ตะล่อมเข้ามาตลอด จัดการอย่างต้องให้แพ้ให้ชนะกันให้ได้ เห็นไหม ถึงต้องใช้ชัยภูมิที่สมควรใจ แล้วจะเห็นการจะชำระกามภพ สิ่งที่เกิดตายเกิดตายอย่างนี้แล้วยังจะมาอยู่กับหมู่คณะ จะมาอยู่กับสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อจะให้อำนวยความสะดวกเรื่องกิเลสหรือ? มันถึงต้องไม่อยู่กับสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้กิเลสมันพองตัวไป มันถึงต้องหลบเข้าไปให้กิเลสนี้มันอ่อนแรงลง เราพยายามอดนอน อดอาหารเพื่อจะให้กิเลสนี้มันเบาแรงลง ให้ธรรมเราได้ผุดขึ้นมา ให้ได้ต่อสู้ได้ถนัดนะ!

นี่มันเป็นปัญญา มันเป็นวิธีการ มันเป็นเทคนิคที่ครูบาอาจารย์คอยชี้นำลูกศิษย์ด้วย มันเป็นวิธีการที่ว่าเราเคยแพ้..เคยแพ้ เคยแพ้มาตลอด มันก็ขอกใจด้วย สิ่งที่เราเคยแพ้มาตลอดมันไม่เคยชนะนี้ มันขอกใจมันก็พยายามจะหาทางชนะขึ้นมา มันก็ต้องหาทางออก เห็นไหม พอหาทางออก พลังงานจะเกิดขึ้นไปเรื่อยๆ ล้มลุกคลุกคลานขนาดไหนก็ทำไป..ทำไป..ทำไป ซ้ำอยู่อย่างนั้น ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันหลุดเป็นผลก็ไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะมันไม่มีผลไง มันไม่มีเหตุไม่มีผลที่ว่า มันไม่มีสิ่งใดที่ปัญญาชำระกิเลสที่มันขาดออกไปที่เห็นเหตุเห็นผลกัน ทำจนถึงที่สุด กิเลสมันขาดได้จริงๆ นะ มันขาดออกไปนะ ชันซ์กับใจขาดออกจากกันเด็ดขาดเลย! เพราะการผูกโกรธ มันเกิดจากสัญญาทั้งนั้น สัญญาอะ ใครจะว่าเรา ใครจะโกรธ ใครจะติเตียนเรา ตัวที่จำได้นะตัวสัญญา มันอยู่กับจิตมาตลอด มันขาดออกไปจากใจ! โลกธาตุนี้หวั่นไหวหมดเลย ครั้น! หวั่นไหวเพราะอะไร? เพราะใจดวงนี้จะไม่เกิดในกามภพอีกแล้ว!

ใจดวงนี้เป็นตอแห่งๆ ที่มันเป็นตอเก๋ๆ เจินๆ อยู่ในหัวใจอยู่นั้น มันจะไม่กลับมาเกิดในกามภพ มันต้องเกิดถ้าจะเกิด เพราะเป็นตอนี้มันเป็นหนึ่งเดียว มันไม่ใช่ชันซ์ มันไม่ใช่อะไรทั้งสิ้น มันเป็นตอของใจ มันเป็นตอที่ว่าเป็นนามธรรม ถ้ามันไปมันก็เกิดเป็นพรหมแนนอน เพราะมันเป็นชันซ์เดียวอยู่กับพรหมอย่างนั้นเหมือนกัน จะว่าชันซ์ก็ไม่ใช่ เพราะชันซ์เป็นกอง อันนี้เป็นนามธรรมที่ว่า สิ่งที่เป็นแม่ทัพนี้เป็นเรื่องแม่ทัพในการต่อสู้ในการสะสม แต่สิ่งที่เป็นกษัตริย์เป็นผู้สั่งงาน เป็นเจ้าของแผ่นดิน เป็นผู้ที่ว่าควบคุมใจคือตัวนี้ต่างหาก กษัตริย์นี้เป็นผู้สั่งให้แม่ทัพออกรบ แล้วแม่ทัพออกรบก็ทำให้เราทุกข์ยากมาตลอด เราก็ทำลายแม่ทัพเข้าไปแล้ว เราจะไปจับใคร? การจะจับตัวกษัตริย์ กษัตริย์นี้อยู่ในราชวังเราจะจับได้อย่างไร? นี่ คูหาของจิตใจ จิตที่อยู่ในคูหาของใจจะย้อนกลับเข้าไปหาคูหาของใจ

นี่ การค้นคว้าไม่มีทางที่จะเห็นเลย ส่งออกหมด แล้วตรงนี้เป็นผลทั้งนั้น จะว่าอันนี้เป็นผลแล้วไปอยู่อย่างนั้น จนกว่า...จนกว่ากาลเวลาอยู่ในหัวใจนั้น แล้วการจะขุดคุ้ยสิ่งนี้ จะค้นคว้าสิ่งนี้ได้ มันจะเฉา มันจะแปรสภาพของมัน ธรรมชาติเห็นไหม ลมฟ้าอากาศต้องแปรปรวนตลอด ลมฟ้าอากาศต้องหมุนเคลื่อนตัวไป อยู่ในตัวเองไม่ได้ สิ่งนี้ก็เหมือนกัน เป็นกษัตริย์ก็ต้องหาที่อยู่ ที่กินใช้ไหม เป็นกษัตริย์ก็ต้องมีสัณหาระที่ต้องใช้สอยของเขาใช้ไหม จิตดวงนี้ในเมื่อมันขยับตัวอยู่นี้มันจะรู้ได้ รู้ได้ด้วยสิ่งที่มันเคลื่อนตัว

การค้นคว้าจับเข้าไปตรงนั้น พอจับตรงนั้นได้ จับได้ด้วยอะไร? ด้วยญาณด้วยความละเอียดอ่อน พอจับได้ สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด สิ่งที่เราเห็นๆๆๆ ที่ชำระเข้ามา...ชำระเข้า

มา มันทำสิ่งนี้ไม่ได้ แล้วมันพลิกออกไปหมดสิ้น! ธัมโม ปทีโป เกิดจากใจของผู้ปฏิบัติ! ใจดวงใดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถึงที่สุดของธัมโม ปทีโป มันสว่างหมด เหลือบเงาของสิ่งที่กิเลสซ่อนไว้ กิเลสบังไว้ให้แสงมันเข้าไม่ได้...ไม่มี! มันสว่างเข้าไปในกุหา ทำลายในกุหา ทำลายในถ้ำ ทำลายทุกอย่างหมดเกลี้ยง!

สิ่งที่เป็นเหลือบบังแสงธัมโม ปทีโป ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่มี มันถึงเป็นธรรมล้วนๆ จากใจดวงนั้นไง ธัมโม ปทีโป ๑,๒๕๐ องค์ของพระอรหันต์ในครั้งพุทธกาล ในกาลมาฆะบูชา ในสโมสรสันนิบาตที่มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กับธัมโม ปทีโปในหัวใจของผู้ที่ปฏิบัติอันเดียวกัน เป็นสิ่งที่เหมือนกัน เป็นสิ่งที่มีความสุขในหัวใจเหมือนกัน สุขมากๆ สุขนี้เป็นขั้นอีกแล้ว เห็นไหมเพราะอะไร? เพราะว่าสิ่งที่ว่าเป็นสุข..เป็นสุขนั้นเป็นความสมมุติที่เขาคุยกัน

คนที่ประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดของความสว่างไสวแล้ว ในเมื่อเป็นสมมุติที่รู้สมมุติใจ รู้สมมุติอยู่ในสมมุติใจ เพราะว่าสว่าง...ใจนั้นสว่างแล้วจะไปอยู่ที่ไหนล่ะ? เพราะความสว่างนั้นมันอยู่ในหัวใจใช่ไหม หัวใจดวงนั้นสว่าง หัวใจดวงนั้นส่องใส ส่องใสนี้ก็เป็นกิเลส ถ้าบอกว่าส่องใส สิ่งที่ส่องใส สิ่งที่ส่องใสคืออวิชชา เห็นไหม แต่ความส่องใสนี้ก็อ้างอิงใจ ความอ้างอิงความสมมุติในการสื่อความหมาย ฉะนั้นว่า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดที่สุดของธรรม ต้องสื่อความหมายได้ทั้งหมด! บังคับตั้งรู้จากใจ ใจดวงนั้นเข้าใจ เห็นตามความเป็นจริง สิ่งที่สมมุติมันหายากเกินไป!

สิ่งที่เป็นธรรมนี้สูงสุด แล้วสมมุติขึ้นมาให้เหมือนธรรมนั้นไง พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนี้ก่อน แล้วเสวยวิมุตติสุขขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนพรหมมานิมิตต์ออกมาสั่งสอนสัตว์โลก ถึงว่าเอาสิ่งนั้นออกมาเป็นเป็นเครื่องมือให้พวกเราก้าวเดินตามเข้าไป เดินตามไป อันนี้มันมาอะไร เป็นสมมุติแล้วแต่คนจะตีความ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะถึงก็ได้ถ้าเดินถูกทาง ถ้าผู้ประพฤติปฏิบัติฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วพลิกเพลงตามกิเลสว่า “ฉันจะไปทางลัด ฉันจะไปก่อน ฉันจะไปทางสั้น ฉันจะไปถึงก่อน” ตายก่อน! เพราะอันนั้นกิเลสมันเริ่มหลอกแล้วเห็นไหม

ถ้าเราประพฤติเราเชื่อสัตย์กับธรรม ธรรมนั้นก็จะเชื่อสัตย์กับเรา ถ้ากิเลสมีเล่ห์เหลี่ยมกับธรรม เห็นไหมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคอรียสัจจะจะหมุนไป” เราบอกว่า “ต้องไปประสาใจของเรา” เราไม่เชื่อสัตย์กับธรรมนี้ เราจะไปทางลัดของเรา เราอยากสะดวกอยากสบายให้กิเลสมันหลอกตั้งแต่ยังไม่ประพฤติปฏิบัติ ยังไม่ประพฤติปฏิบัติกิเลส

มันก็คลุมหัวแล้วมันก็ไต่หัวลงไปเอาไปก่อน แล้วเราใช้เหลี่ยมของกิเลสนี้ไปตกแต่งธรรมจะให้ธรรมนี้เป็นความสนใจเรา ให้ธรรมนี้เข้ามาชำระกิเลสเรา กิเลสมันทำอยู่นี้ยังไม่เห็นอีกหรือ?

กิเลสมันใช้ปัญญาของเราเรายังไม่รู้อีกหรือว่ากิเลสมันใช้อยู่ หรือจะไปทางลัด มันลัดตรงไหน? ทางลัดนั้นนะ นั่นนะเหลี่ยมของกิเลส นั่นละเหลือบมุมของกิเลสที่มันหลอกให้ใจดวงนี้ไปจมอยู่ที่นั่น ทีนี้ถ้าใจที่มันสว่างขึ้นมามันถึงเห็นสิ่งนี้ได้ มันถึงว่าสิ่งที่ว่าจะพูดไม่ได้จะสื่อไม่ได้ไม่มี..ไม่มี! สื่อได้พูดได้ แต่พูดกับครูบาอาจารย์พูดในธรรมอย่างหนึ่ง พูดในการสั่งสอนอย่างหนึ่ง การแสดงธรรมต้องเอาธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงโดยเนื้อหาสาระไง แสดงธรรมโดยธรรม

ธรรมจะเป็นธรรมโดยธรรมชาติ ธรรมนี้ไม่เอนเอียงไปหาใคร ไม่เข้าข้างใคร เป็นธรรมชาติอยู่อย่างนั้น ธรรมชาตินี้ก็แปรปรวนนะ แต่ธรรมอันนั้นเหนือว่าธรรมชาติ แต่ไม่มีสมมุติจะบอกว่าอันนั้นสิ่งใด ถึงบอกว่าเป็นธรรมชาติ เป็นธรรมชาติของเขานั้น จากเมื่อก่อนเป็นธรรมชาติที่อยู่ใต้กฎของทฤษฎี ธรรมชาติในทฤษฎีนั้นหมุนแปรสภาพไป ใจดวงนี้ก็อยู่ในธรรมชาติอย่างนั้น มันเข้าใจตามกฎทฤษฎีธรรมชาตินั้น แล้วสลัดธรรมชาตินั้นทิ้งไป! สลัดทิ้งไปทั้งหมดเลย รู้กฎทฤษฎีแล้วปล่อยวางกฎทฤษฎีนี้ตามความเป็นจริงใจ

ข้ามเรือจากแพแล้วจะแบกแพไปไหน? ต้องเอาแพไว้ในน้ำแล้วเราขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน ธรรมชาติคือธรรม สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา เป็นธรรมเป็นแพที่จะส่งใจดวงนี้ขึ้นไป แล้วใจดวงนี้ขึ้นไปถึงจุดหมายปลายทางของใจดวงนั้นแล้ว แล้วจะไปทีว่าเป็นธรรมชาติ..ธรรมชาติอีกได้อย่างไร? มันเหนือธรรมชาติ! เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง! แต่มันเนื่องในสมมุติโลกพูดกัน ผู้ที่ประพฤติดิปฏิบัติจากมหาสติมหาปัญญา จนเป็นสติปัญญาอัตโนมัติ รู้โดยตลอด เคลื่อนไหวโดยความมีสติสัมปชัญญะ จะไม่สามารถพูดสมมุติได้อย่างไร? ในสมมุติเขาสมมุติ...

สิ้นสุดการบันทึกเสียงเพียงเท่านี้